

Lokalbehovsanalys för äldre- och omsorgsnämndens verksamhetsområden

till anläggnings- och lokalförsörjningsplan
2024-2036

2023-08-07

Torstein Tysklind
Senior utredare

tyresö kommun

Innehållsförteckning

1	Inledning	4
1.1	Allmänna utgångspunkter	4
1.2	Utveckling och tendenser.....	5
2	Äldreomsorg.....	6
2.1	Befolkningsprognos äldreomsorg.....	6
2.1.1	Prognosens stabilitet över tid	7
2.2	Behov av vård- och omsorgsplatser för äldre	8
2.2.1	Konsumtion av särskilt boende.....	8
2.2.2	Konsumtion av hemtjänst och korttidsboende	10
2.2.3	Konsumtionsprognoser.....	11
2.2.4	Slutsatser behovet av särskilt boendeplatser	12
2.2.5	Nuläge, antal platser vård- och omsorgsboende	12
2.2.6	Sammanfattning lokalbehov vård- och omsorgsboende.....	14
2.3	Övriga lokalbehov äldreomsorg.....	14
2.3.1	Korttidsplats enligt SoL	14
2.4	Dagverksamhet	14
2.5	Träffpunkt	15
3	Omsorg om personer med funktionsnedsättning.....	16
3.1	Bostad med särskild service eller annan särskilt anpassad bostad	16
3.1.1	Nuläge, antal platser.....	16
3.1.2	Utvecklingen av ansökningar, beslut och faktiskt platsbehov.....	16
3.1.3	Tillkommande, antal platser	17
3.1.4	Bedömning av framtida behov, antal platser	17
3.2	Övriga behov LSS	18
4	Pågående uppdrag	19
5	Kortsiktiga behov	21
5.1	Behov som redan finns med i kommunens anläggnings- och lokalförserjningsplanen för 2023-2035	21
6	Långsiktiga behov.....	25
6.1	Behov som redan finns med i kommunens anläggnings- och lokalförserjningsplanen för 2023-2035	25

1 Inledning

Enligt kommunens riktlinjer för lokalförsörjning¹ ska en sammanhållen lokalförsörjningsplan årligen behandlas i kommunstyrelsen. Nämnderna ansvarar för att ta fram den årliga lokalbehovsanalysen för sina respektive verksamheter, som utgör ett underlag till den sammanhållna anläggnings- och lokalförsörjningsplanen.

I januari 2023 beslutade kommunstyrelsen om en anläggnings- och lokalförsörjningsplan för 2023-2035.²

Äldre- och omsorgsförvaltningen har nu tagit fram ett underlag avseende framtida lokalbehov inom äldre- och omsorgsnämndens verksamhetsområden för perioden 2024-2036. Underlaget bygger huvudsakligen på kommunens befolkningsprognos, statistik från kommun- och regiondatabasen (Kolada), data för volymer av äldreomsorg från kommunens årliga analys av kostnad per brukare (KPB) samt tidigare utveckling av behov och andra kända faktorer.

I och med att detta är en lokalbehovsanalys läggs fokus på att identifiera vilka lokalbehov som finns på kort och lång sikt. De konkreta lösningarna kommer sedan att arbetas fram i behovsanalys och förstudier. Från behovsperspektivet är det dock intressant att beakta de tidplaner som finns för att lösa det aktuella behovet som finns.

Underlaget har tre tidshorisonter för prognostiserade behov; pågående uppdrag, kort sikt och lång sikt.

1.1 Allmänna utgångspunkter

Behovet av äldre- och omsorgsförvaltningens verksamheter styrs i stor utsträckning av socialtjänstlagen (SoL) där ansvaret att tillhandahålla olika typer av insatser inom omsorgen om äldre och personer med funktionsnedsättning förtydligas i 3 kap 1-2 §§ och 5 kap 5 och 7 §§. För att tillgodose behovet av insatser behöver kommunen se till att anpassade lokaler finns tillgängliga.

Socialtjänstlagen omfattar alla som vistas i en kommun och reglerar kommunens skyldigheter att erbjuda stöd och hjälp. Utöver ansvaret för insatser som omfattar olika boendeformer ansvarar nämnden för en mängd verksamheter som behöver ändamålsenliga lokaler för att kunna tillgodose medborgarnas behov på bästa sätt och för att tillförsäkra medarbetare en god arbetsmiljö.

Generellt gäller att om kommunen inte har tillgång till boendeplatser eller motsvarande i egen regi är nämnden skyldig att upphandla och köpa platser

¹ Antagna i KF 2017-02-23, § 18

² 2023-01-17, § 3

externt. Det medför i de allra flesta fall högre genomsnittliga dygnskostnader att köpa platser externt.

1.2 Utveckling och tendenser

Behov av stöd och insatser inom äldreomsorg och omsorg om personer med funktionsnedsättning påverkas av befolkningsutvecklingen. Särskilt tydligt är detta inom äldreomsorgen där behovet av äldreomsorg förväntas öka i hela landet som resultat av ett ökande antal äldre. Behovsökningen påverkas av att de stora årskullarna som föddes efter kriget 1945-50 (40-talisterna) är i dag mellan 73 och 78 år. De är på väg in i de åldrarna då behovet av äldreomsorg är störst, nämligen efter 80 års ålder.

Behovet av stöd för personer med funktionsnedsättning är inte lika tydligt kopplad till befolkningsutvecklingen.

Det finns även andra faktorer som påverkar behovet av insatser. Exempelvis kan förändringar i lagstiftning samt hur utvecklingen ser ut på nationell nivå vara av betydelse för att förutse behov av insatser. Behov av insatser påverkar i sin tur behovet av lokaler.

Enligt Socialstyrelsens lägesrapport³ om vård- och omsorg för äldre minskade benägenheten att söka socialtjänstinsatser i gruppen 70 år och äldre som en effekt av pandemin under 2020 och 2021. Detta har påverkat både hemtjänst och vård- och omsorgsboende (särskilt boende – säbo). Ansökningarna har inte återhämtat sig till nivåerna från innan pandemin. Antalet invånare som för första gången fick hemtjänstinsatser låg oktober-november 2022 på en lägre nivå jämfört med samma period 2019. För särskilt boende innebar pandemin en minskning av nyinflyttningen på 23 procent. Under 2021 började inflyttningen på säbo att öka igen, och ökningen fortsatte under första halvåret 2022. Sedan dess har inflyttningstakten dämpats och är nu på en lägre nivå en motsvarande period 2019-2021.

Bilden överensstämmer väl med läget i Tyresö. För perioden 2013-2022 har kommunen varje månad i snitt beviljat 11 beslut om vård och omsorgsboende för personer över 65 år. Medelvärde för åren har varierat mellan 10 och 12. Under 2020 och våren 2021 upplevde förvaltningen att flera personer valt att tacka nej till plats eller avstå insatser på grund av smittspridning under pandemin. Första halvåret 2022 sågs en tydlig ökande av antal ansökningar och beviljade ärenden (13,2 i medel) men under hösten dämpades antalet ansökningar. För 2022 som helhet beviljades i medel 11,7 ansökningar om säbo per månad, vilket inte är någon avvikelse från den långsiktiga takten. Under de sex första månaderna av 2023 har antal ansökningar legat kvar med 11,2 beviljade beslut per månad.

³ Vård och omsorg för äldre, Lägesrapport 2023, Socialstyrelsen

Kommunen har fram till 2022 klarat av att verkställa alla beslut om särskilt boende inom den lagstadgade tremånadersperioden. Som en effekt av att boendet på Björkbacken stänger i slutet av juni 2023 (se nedan) har kötiden nu börjat öka, och brukare får vänta mer än tre månader på plats. I början av 2023 har förvaltningen tvingats anmäla ej verkställda säbo-beslut till Inspektionen för vård och omsorg (IVO).

I lägesrapporten om insatser och stöd till personer med funktionsnedsättning⁴ skriver Socialstyrelsen att den trend som funnits sedan 2010 där alla insatser enligt LSS har ökat år för år nu är bruten. I stället finns en bild där antalet beviljade ansökningar varierar både mellan insatserna och kommunerna. De flesta insatser enligt LSS har mindre påverkan på lokalbehovet. De insatser som påverkar lokalbehovet är på samma sätt som inom äldreomsorgen insatser som inbegriper boende. Socialstyrelsen skriver att ett stort antal kommuner har svårt att tillgodose behovet av boende för vuxna enligt LSS, boende för vuxna enligt SoL samt boende för barn och unga enligt LSS. Behovet av insatsen boende för vuxna enligt LSS ökar, och Socialstyrelsen har ingen tydlig bild av vad som driver ökningen.

I kommunen upplevs en ökning av antalet ansökningar om boende för vuxna enligt LSS, samtidigt som en del som fått beviljat insatsen avvaktar med att flytta in. Det gör att det faktiska behovet ökar något saktare än tidigare antaget.

2 Äldreomsorg

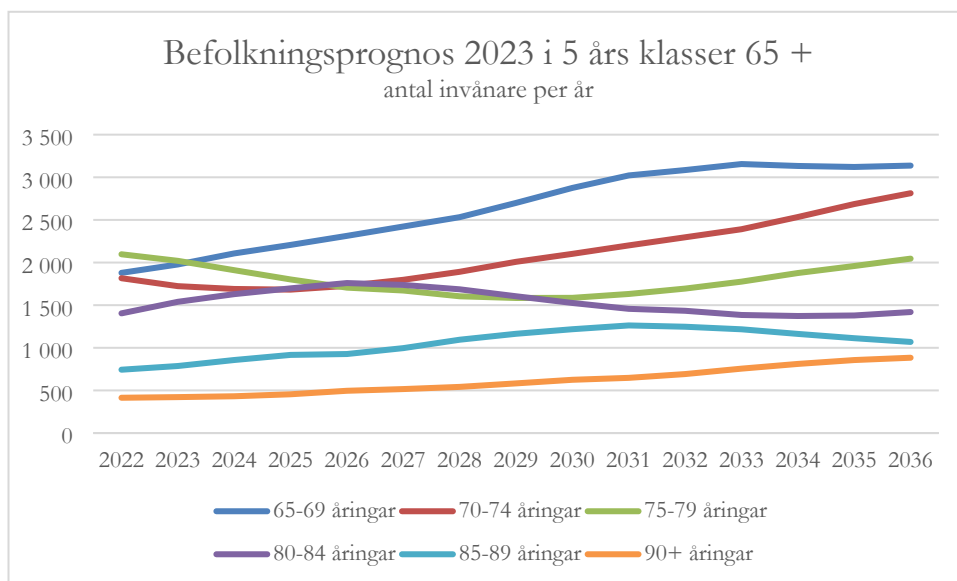
2.1 Befolkningsprognos äldreomsorg

Kommunens befolkningsprognos för den äldre delen av befolkningen visar på en ökande befolkning i åldersgruppen över 65 år. Befolkningen förväntas öka från 8 353 individer i början av 2023, till 11 368 individer år 2036.

Ökningstakten för de äldre är högst i perioden efter 2027, då det ökar med över 200 individer varje år, med topp i ökningstakt 2029 då den äldre befolkningen ökar med nästan 300 individer.

Ökningstakten varierar i olika åldersklasser. Kommunen brukar analysera befolkningen över 65 år i 5 årsklasser upp till 89 år, medan de över 90 utgör en åldersklass.

⁴ Insatser och stöd till personer med funktionsnedsättning, Lägesrapport 2023, Socialstyrelsen.

De yngre åldersklasserna, under 75, ökar även om ökningen avtar mot slutet av perioden för 65-69 åringarna.

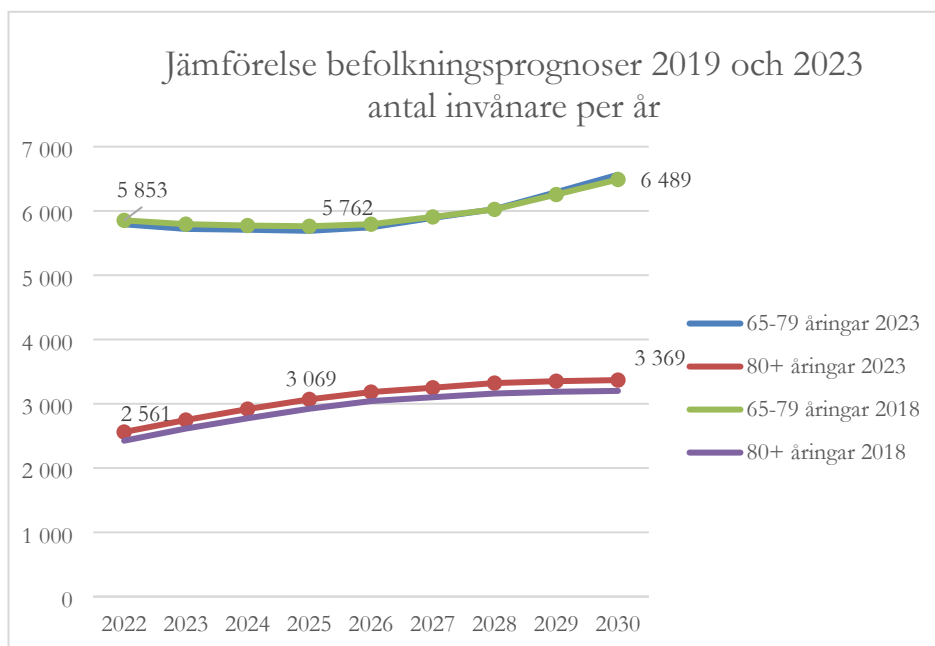
De två mellersta åldersklasserna varierar upp och ner. Antalet 75-79 åringar minskar först för att sedan börja stiga efter 2030. 80-84 åringarna ökar fram till 2023 för att sedan sjunka.

De två äldste åldersklasserna är också ökande, 85-89 åringarna ökar ganska kraftigt fram till 2031 för att sedan falla tillbaka, medan 90+ åringarna har en ganska jämn ökning som tilltar mot slutet av perioden.

2.1.1 Prognosens stabilitet över tid

Befolkningsprognosen bygger på antaganden om in- och utflyttning, födda och avlidna som utgår från den utvecklingen vi ser i dag. Därför är kommunens byggprognos viktig för Tyresös generella befolkningsutveckling. För den äldre befolkningen spelar dock bostadsbyggandet mindre roll och prognoserna förändras relativt lite över tid. Det beror på att de äldre grupperna generellt är mindre flyttbenägna. De inom gruppen som flyttar är framför allt de under 70 år. På längre sikt påverkas prognoserna av flyttbenägenheten för de mellan 55 och 65 år. Skulle flyttbenägenheten förändras jämfört med hur den sett ut senaste åren kan det påverka prognosen framåt. Prognoserna påverkas även av livslängdsantagandena. Vi har jämfört den prognosen som togs fram 2019 med den prognosen som tagits fram i år.⁵

⁵ Före 2019 hade kommunen en annan metod för att ta fram befolkningsprognoser. Därför är det lämpligt att jämföra med 2019 som är den äldste som är framtagna på samma sätt som 2023 års prognos.

Det som är tydligt är att prognoserna ser relativt lika ut 4 år senare. Den tydligaste förändringen är att det var fler 80-åringar i början av 2023 än det vi trodde 2019, och att differensen ökar framöver. Det tyder på att dödligheten har varit lägre under perioden än prognosen 2019 antog, trots att vi hade ett tydligt hack i dödligheten under 2020 kopplat till covid-19 pandemin.

2.2 Behov av vård- och omsorgsplatser för äldre

2.2.1 Konsumtion av särskilt boende

Lokalbehovet inom äldreomsorgen är tydligast knutet till vård- och omsorgsboenden, så kallat särskilt boende eller säbo.

Det finns en koppling mellan behovet av hemtjänst, särskilt boende och korttidsplatser. Antalet platser inom särskilt boende är begränsat. I en kommun med god tillgång till platser är det vanligt att en större andel av den äldre befolkningen bor på särskilt boende. Om platstillgången är knapp ökar både behovet av hemtjänst och behovet av korttidsboende, som till en viss del kan ersätta särskilt boende. Därför kan det vara rimligt att inte enbart analysera behovet av särskilt boende, men att även bevaka hur behovet av äldreomsorg som en helhet förändras.

Behovet av äldreomsorg ökar med åldern. Behovet är ganska lågt för 65-79 åringarna, men ökar kraftigt med ökande ålder.

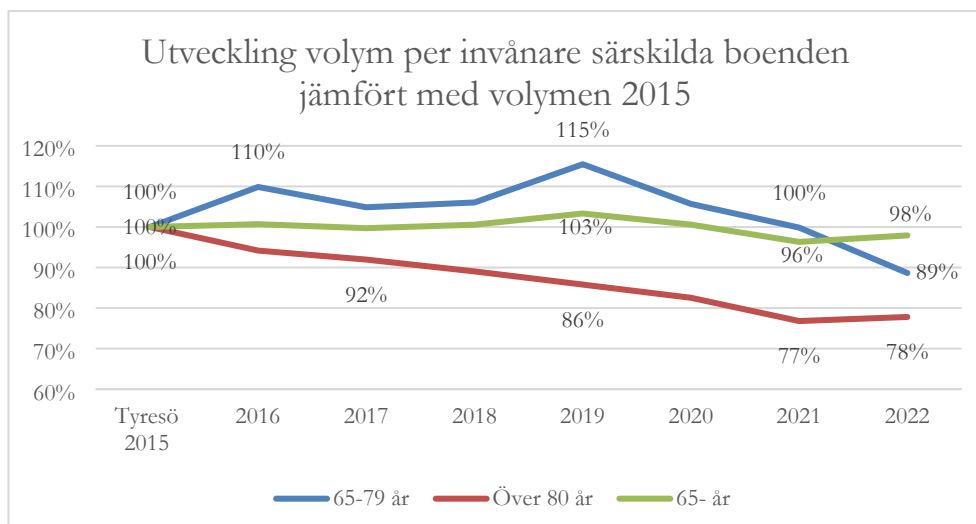
Tabellen nedan visar hur konsumtionen av särskilt boende har förändrats under perioden 2015-2022. I tabellen framgår tydligt hur konsumtionen ökar med åldrarna. De yngste har under perioden haft en konsumtion som varierat

omkring 2 dygn per person och år. För de mellan 85 och 89 år ser vi en jämt sjunkande konsumtion från 47,6 dygn till 28,5 dygn per person och år.

Dygn i särskilt boende per invånare, åldersklass och år

	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
65-69 år	1,5	1,9	1,6	2,5	2,5	2,7	1,8	1,0
70-74 år	4,6	4,7	3,7	3,2	4,0	2,6	2,9	3,7
75-79 år	8,3	8,9	9,4	8,6	8,6	8,3	7,9	6,7
80-84 år	19,2	17,8	16,8	14,7	16,0	19,0	17,2	18,7
85-89 år	47,6	42,8	44,9	43,8	35,5	34,1	28,5	29,6
90- år	96,6	99,0	90,2	93,2	95,5	77,8	78,9	71,3

Grafen nedan visar utvecklingen av konsumtionen i förhållande till läget 2015 uppdelat på 65-79 åringar och de över 80 år:

Gruppen över 80 år har haft en minskande konsumtion under hela perioden, med en liten ökning 2022. De yngre medan har haft en konsumtion som först ökat för att sedan minska vilket fortsatt 2022.

Tabellen nedan visar hur många säbo-dygn och platser de olika åldersgrupperna behövde under 2022.

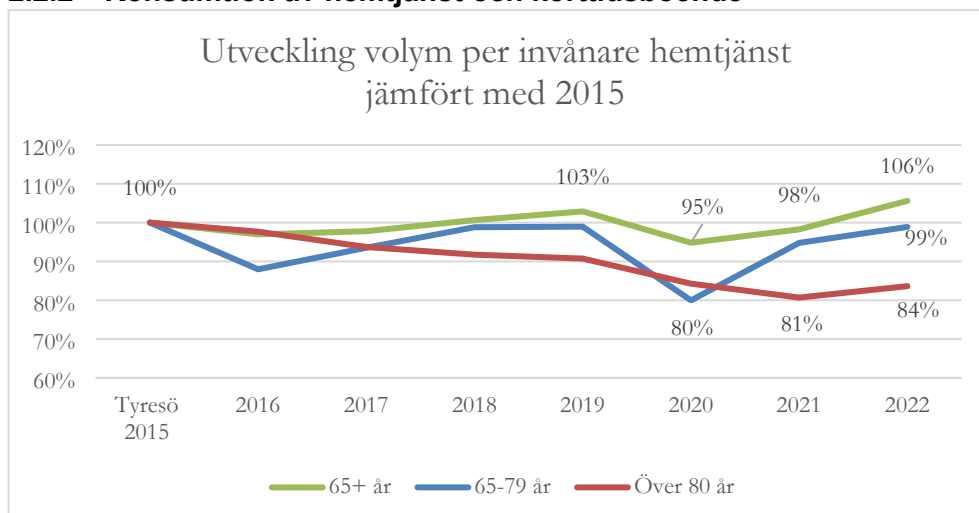
	Säbo-dygn och platser 2022			
	Invånare 2022	per indiv.	Totalt antal dygn	Platser
65-69 år	1 879	1,0	1 818	5
70-74 år	1 816	3,7	6 777	19
75-79 år	2 097	6,7	14 006	40
80-84 år	1 404	18,7	26 242	74
85-89 år	743	29,6	21 965	62
90- år	414	71,3	29 526	83
Totaler	8353	130,9507	100 334	283

Invånarna över 75 år använder över 90 procent av platserna. Störst andel används av de över 90 år (29 %) trots att dessa utgör endast 5 procent av den åldrande befolkningen.

Pandemin 2020 och 2021 har påverkat hur äldre ansökt om äldreomsorg. Pandemin bidrog till att en del potentiella brukare valde att avstå från äldreomsorg. Trenden, att volymen per individ för de över 80 år minskande var dock tydligt även innan pandemin. Konsumtionsökningen för gruppen 2022 kan vara en ”efter pandemin effekt”.

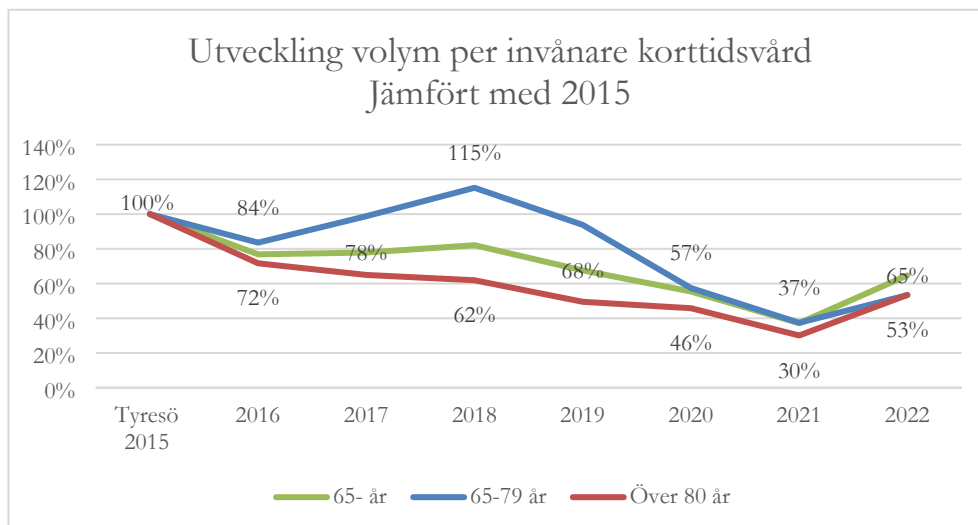
Förändringarna i volymerna tyder på att de äldsta över perioden har blivit friskare. Det stämmer också väl med annan statistik som visar på ökade livslängdsantaganden för befolkningen i stort. Det är sannolikt att behovet av särskilt boende under livstiden inte förändras nämnvärt, men att det vi ser är att behovet av platserna kommer senare i livet.

2.2.2 Konsumtion av hemtjänst och korttidsboende

När det gäller hemtjänsten har vi haft en lång period av konsumtionsminskning för gruppen över 80 år. Den trenden är bruten i och med utvecklingen 2022 då konsumtionen ökar. För de yngre mellan 65 och 79 år såg vi en kraftig konsumtionsminskning i anslutning till pandemin 2020, men konsumtionen har sedan dess ökat igen och nu ligger ungefär på samma nivå som 2015. Att konsumtionen för alla äldre ökar 2022 tolkas på tre sätt:

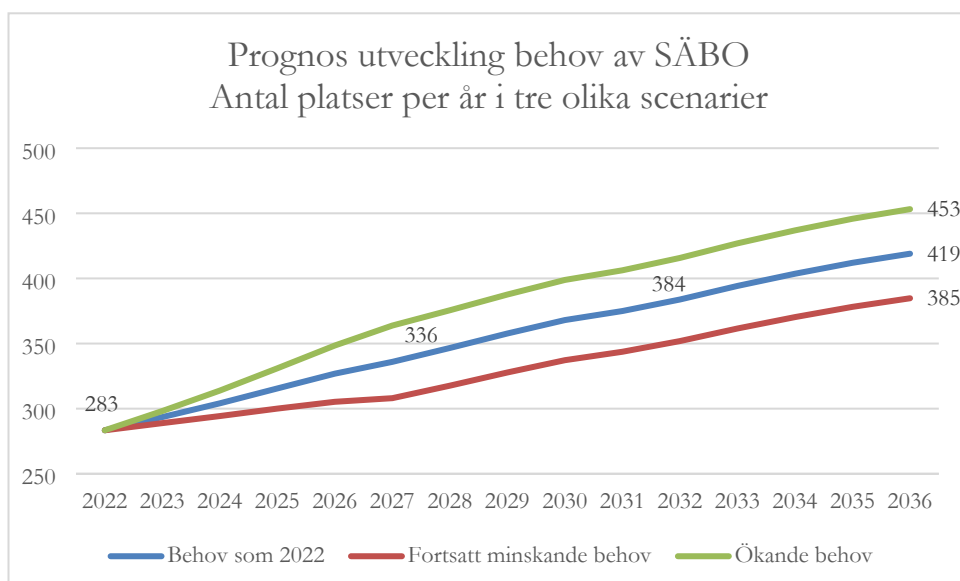
- Pandemin hade en klar påverkan på hemtjänstkonsumtionen, och när effekten nu klingar av ökar konsumtionen igen
- Medelåldern inom gruppen äldre ökar, vilket leder till ökat behov av äldreomsorg
- Kommunen har inte längre lika god tillgång till platser inom säbo vilket gör att brukare som ansöker om säboplatser får vänta och under tiden har relativt stora behov av hemtjänst.

Även för korttidsvården har det varit en lång period av sjunkande konsumtion, men ser en kraftig ökning igen efter pandemin 2022. Också här görs tolkningen att vi i och med en begränsad tillgång på säbo-platser 2022 fått en ökning av behovet av korttidsvård.

2.2.3 Konsumtionsprognoser

Med hjälp av volymsiffrorna från 2022 har en beräkning tagits fram av framtida behov av platser vid oförändrad konsumtion av SÄBO med två scenarier för vad som händer om konsumtionen förändras. Då data har visat relativt stabil konsumtion bland de yngre äldre (som idag står för mindre än 10 % av SÄBO dygnet) har prognosen utgått från åldersgrupperna över 80 år. Antagandet har varit att dessa åldersgrupper minskar (eller ökar) sitt behov med 2 procent årligen under åren 2023-2027, så att den ackumulerade förändringen ligger på 10 procent för 2027 och följande år.

Prognosen, som utgår från en beläggningsgrad på 97 procent, visar att behovet av platser ökar för varje år. Fram till 2027 syns en behovsökning med 53 platser från 283 till 336 platser. Fem år senare år 2032 har behovet ökat med ytterligare 48 platser till 384. Ökningen fortsätter sedan under hela prognosperioden.

I scenarierna med förändrad konsumtionen för dem över 80 fram till 2027 syns att en konsumtionsförändring på 10 procent innebär en behovsförändring på +/- 28 platser år 2027. Differensen ökar till +/- 32 platser år 2032.

Data tyder på att behovet kommer fortsätta öka hela perioden fram till 2036. Behovsökningen påverkas framför allt av att de stora årskullarna som föddes efter kriget 1945-50 (40-talisterna) i dag är mellan 73 och 78 år. De är på väg in i de åldrarna då behovet av äldreomsorg ökar. I vårt sista prognosår kommer denna grupp att vara mellan 86 och 91 år. Under 2040 talet kommer 40-talisterna ha succesivt mindre påverkan på behovet av äldreomsorg.

När man bygger nya platser inom äldreomsorg kommer dessa vara tillgängliga och innebära kostnader under lång tid. Därför kan det vara intressant att göra prognoser som sträcker sig ännu längre framåt för att säkra att antalet boendeplatser ligger på en rimlig nivå även inför framtida behov. Sådana prognoser kommer vara osäkra, men kan lika fullt ge viktig information för framtida beslutsfattande

2.2.4 Slutsatser behovet av särskilt boendeplatser

- Den befolkningsstruktur kommunen har pekar tydligt på ett ökande behov av särskilt boendeplatser.
- Vi har under en period sett en minskande konsumtion av särskilt boende bland de äldre över 80 år. För 2022 har utvecklingen avstannat, vilket kan bero på en effekt efter pandemin. Om trenden skulle skjuta fart igen kommer det att påverka det framtida behovet av säsoplatser. Trenden behöver därför följas upp i framtida lokalbehovsanalyser.
- Det kan vara klokt att kommunen, trots den stora osäkerheten, tar fram prognoser för den äldre befolkningen som sträcker sig även längre in i framtiden för att utvärdera behovet av säsoplatser även efter 2036.

2.2.5 Nuläge, antal platser vård- och omsorgsboende

Nedan visas en nulägesbild av aktuellt antal upphandlade platser inom vård- och omsorgsboende, samt möjlig kapacitet.⁶ I dagsläget nyttjas samtliga tillgängliga platser. Det finns också en kö till plats i vård- och omsorgsboende.

Arbetsmiljöverket har belagt Björkbacken med verksamhetsförbud från och med 1 juli 2023, vilket innebär att antal platser minskar med 43.

⁶ April 2023

I maj 2023 kommer äldre- och omsorgsnämnden ta ställning till en behovsanalys för ett nytt äldreboende där det föreslås att en detaljplan tas fram för ett nytt äldreboende med 100 platser i kommunal regi som bör stå klart så snabbt som möjligt.

I tabellen nedan har vi utgått från att ett boende med 100 platser kan stå klart 2027 eller senare.

Antal platser i vård- och omsorgsboende, nuläge

Vård- och omsorgsboende/ regi	2023-01-01		2023-07-01 utan förlängt anstånd		Med nytt boende 2027 eller senare	
	Upphandl platser	Kapacitet	Upphandl platser	Kapacitet	Upphandl platser	Kapacitet
Björkbacken/ Kommunal	41	41	0	0	0	0
Villa Basilika/ Vardaga	63	63	63	63	63	63
Trollängen/ Förenade Care	50	50	50	50	50	50
Krusmyntan/ Vardaga	52	52	52	52	52	52
Fornudden/ Vardaga	40	60	40+10 ¹⁾	60	40	60
Sköndalsvillan/ Stora Sköndal	40	80	40	80	40	80
Framtida äldreboende					100	100
Summa platser	286	346	255	305	345	405

1) Kommunen har option på ytterligare 10 platser på Fornudden utöver de 40 platserna kommunen disponerar i dag.

Nedan har prognosen av platsbehov jämförts med tillgången på platser. En jämförelse har också gjorts med ett läge där kommunen upphandlar alla tillgängliga vård- och omsorgsboendeplatserna i kommunen, även de som i dag är upphandlade av andra kommuner.

Antal platser i vård- och omsorgsboende jämförelse mellan prognos behov och platstillgång, 2 olika scenarier

	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2035	2036
Prognos platsbehov	294	304	316	327	336	347	358	368	375	384	394	404	412	419
Tillgång på platser	286	245	245	245	245	345	345	345	345	345	345	345	345	345
Brist i antal platser	-8	-59	-71	-82	-91	-2	-13	-23	-30	-39	-49	-59	-67	-74
Kapacitet i kommunen	346	305	305	305	305	405	405	405	405	405	405	405	405	405
Över/underskott i kapacitet.	52	1	-11	-22	-31	58	47	37	30	21	11	1	-7	-14

Tabellen visar att kommunen, redan har en platsbrist, som i och med stängningen av Björkbacken rör sig mot att bli problematisk. Om ett nytt äldreboende med 100 platser står klart omkring 2027, kan behovet då vara fyllt. Dock kommer bristen på platser att vara tilltagande igen, och redan 2032 uppgå till 40 platser.

En förutsättning för att kommunen ska klara platsförsörjningen är att upphandla fler av de tillgängliga säboplatser i kommunen. Då kommer platsbristen vara hanterbar fram till att ett eventuellt nytt boende står på plats 2027. Även efter det kommer kommunen behöva upphandla en del av de platserna som är tillgängliga i kommunen, men det kan visa sig tillräckligt för att inom en översiktlig framtid möta behovet.

Vad som händer på sikt är dock beroende dels av befolkningsutvecklingen i åldersgruppen, dels av hur konsumtionen av äldreomsorg utvecklas.

2.2.6 Sammanfattning lokalbehov vård- och omsorgsboende

Kommunen har i dag, i och med stängningen av Björkbacken ett akut behov av platser i särskilt boende. För att tillskapa nya platser behöver kommunen skyndsamt planera för ett nytt vård- och omsorgsboende. Hur stort ett sådant boende ska vara och hur det ska utformas analyseras särskilt i en behovsanalys. Ett boende med 100 platser skulle, kompletterat med upphandlade platser, sannolikt vara tillräckligt för att hantera behovet under överskådlig framtid.

2.3 Övriga lokalbehov äldreomsorg

2.3.1 Korttidsplats enligt SoL

I dagsläget finns 15 korttidsplatser enligt SoL i kommunen. Något ytterligare behov av korttidsplatser har inte lyfts av nämnden till kommunens lokalförsörjningsplan.

Behovet av korttidsplatser påverkas av tillgång till permanenta säboplatser. I och med Björkbackens stängning finns en risk för brist på säboplatser som i så fall kan medföra ökat behov av korttidsplatser.

2.4 Dagverksamhet

Dagverksamhet är till för äldre som bor i sina ordinarie boenden, ofta med stöd av hemtjänst, och som får komma in till verksamheten en eller några dagar i verksamheten. Verksamheten kan i många fall vara det som gör det möjligt för den äldre att bo kvar i sitt eget boende. I parförhållanden där den ena i vardagen tar hand om sin partner kan verksamheten fungera den som en avlastning. Att ha en väl utbyggd dagverksamhet minskar därför behovet av säboplatser.

Kommunen har i dag två dagverksamheter för äldre med demenssjukdom, och arbete pågår för att öppna en dagverksamhet för äldre med somatiska problem.

Förvaltningens behov av lokaler för dagverksamhet finns sedan tidigare identifierat i kommunens lokalförsörjningsplan – och inga ytterligare behov aviseras.

2.5 Träffpunkt

Träffpunkten i Bollmoradalens kyrkas lokaler, Kopp och Själ, öppnade sommaren 2021. Lokalerna samnyttjas i dagsläget för att tillgodose behov av träffpunkt för personer med funktionsnedsättning. Lokalerna behöver utökas och en ytterligare lokal behövs för att tillgodose behov av mötesplatser i kommunen.

En utredning som kartlägger befintliga mötesplatser och träffpunkter för äldre genomfördes 2020, i samband med detta upprättades en preliminär plan för etablering av träffpunkter i flera delar av kommunen. Inför genomförande behöver lokaler inventeras ytterligare.

3 Omsorg om personer med funktionsnedsättning

3.1 Bostad med särskild service eller annan särskilt anpassad bostad

3.1.1 Nuläge, antal platser

Bostad med särskild service för vuxna eller annan särskilt anpassad bostad enligt LSS inkluderar servicebostad, gruppboende och annan särskilt anpassad bostad. I insatsen servicebostad och gruppboende ingår fast bemanning.

Det finns tio gruppboendestäder i kommunen varav sju drivs i kommunal regi (inklusive Villa Bansjön) och tre på entreprenad. Villa Bansjön invigdes i slutet av april 2023, med inflyttning från och med maj. Villa Bansjön drivs i kommunal regi i en gruppboende som ägs av en privat fastighetsägare. Alla 6 platser förväntas vara belagda inom ett år. Gränsvägen, Tärningen och Villa Linde drivs av Nytida, Därutöver köps ett antal platser externt. I Tyresö finns åtta bostadsenheter med serviceboendestäder som alla drivs i kommunal regi.

Totalt 134 personer bor i april 2023 i grupp- eller serviceboende. Av dessa bor 65 personer i gruppboende och 69 personer i serviceboende.⁷

Nuläge antal personer i gruppboende och serviceboende⁸

Boendeform	Kommunal	Entre- prenad	Köps externt	Summa platser	Kö, beslut ej verkställt	Behov platser
Gruppboende	39+6	18	8	65+6	5*	70
Serviceboende	61	0	8	69	2	72
Totalt	100+6	18	16	134+6	7	142

*Av dessa 5 kommer två att flytta in på Villa Bansjön.

Platser som köps externt avser främst personer vars behov inte kan tillgodoses i kommunen. Dessa personer behöver oftast en helhetslösning vilket innebär att andra insatser såsom daglig verksamhet ingår inom ramen för boendet. Det kan också finnas behov av specialanpassade lösningar för personer med specifika behov som inte inryms i traditionell gruppboende.

11 personer med behov av personlig assistans bor i annan särskilt anpassad bostad.

3.1.2 Utvecklingen av ansökningar, beslut och faktiskt platsbehov

Antalet beslut om insatsen bostad med särskild service för vuxna enligt LSS har ökat de senare åren vilket har varit väntat. Det är kopplat till unga LSS-brukare

⁷ April 2023

⁸ April 2023

som redan finns i kommunen och som när de blir vuxna söker bostad för att flytta hemifrån.

Vi ser dock en tendens att brukare tackar nej till erbjuden plats, och även brukare som tackar nej när inflyttning närmar sig. Antalet beslut följer prognosen, men fler väljer att bo kvar hemma. Därför är det svårare än för vård- och omsorgsboende för äldre att analysera framtida behov, då det inte finns samma flöde från ansökan, via bifall till erbjudande och sedan flytta in. Utifrån utvecklingen har förvaltningen justerat ner prognoserna gällande behov av gruppboendestäder.

Det är svårare för förvaltningen att se till att ha rätt antal platser tillgängliga när behovet inte styrs av ålder och ansökningar utan av benägenhet att flytta hemifrån. Det gör att det blir viktigt för förvaltningen att ha kontakt med brukare som har beviljade beslut för att få förhandsinformation när de tänker sig att det kan bli aktuellt att flytta in.

Vi ser även en tendens att unga brukare som tidigare haft beslut inom SoL när de blir vuxna väljer att söka bostad med särskilt stöd enligt LSS. I dess fall har LSS-verksamheten svårt att prognostisera det framtida behovet.

3.1.3 Tillkommande, antal platser

I februari 2022 godkände äldre- och omsorgsnämnden förvaltningens förslag till planering av nya gruppboendestäder och servicelägenheter.

Förslaget redovisar förslag till tre gruppboendestäder:

- Villa Bansjö (som öppnar nu)
- Detaljplanarbete pågår för uppförande av ny gruppboendestad på Lönnvägen vid Fornudden i Trollbäcken, med planerad inflyttning 2024/2025. Processen drivs av ett privat byggbolag och boendet kommer drivas av ett externt vårdbolag som har valt att ha inriktning mot äldre personer. Förvaltningen har tidigare haft svårigheter att belägga platser med inriktning på äldre, då det fordrar att brukarna vill flytta när de blir äldre. Förvaltningen kommer troligtvis att avropa endast ett fåtal av dessa boendestäder.
- Ett boende som skulle ingå som en del av bostadsbeståndet på Wättinge. I och med kommunstyrelsens beslut i augusti 2022 att avslå detaljplanen för Wättingebacken 2 är denna lösning inte aktuell.

3.1.4 Bedömning av framtida behov, antal platser

Förvaltningen har i lokalbehovsanalyserna tidigare år lyft behov av att utöka antal platser i bostad med särskild service enligt LSS. Planen har utgått från ett ökat behov med ca två platser per år fram till 2030. Utifrån tendensen med att avvakta med inflyttning i gruppboendestad prognostiseras behov av en till två platser per år i gruppboendestad fram till 2030. Behovet av andra insatser såsom

exempelvis korttidsvistelse kan öka om antal tillgängliga platser i gruppboendestad inte tillgodoser befintligt behov.

Under förutsättning att boendet på Lönnvägen blir byggt bedömer förvaltningen att kommunen kommer att ha behov av ytterligare ett boende om 3-5 år, det vill säga 2026/2027. När behovet uppstår är beroende av hur benägna brukarna faktiskt är att tacka ja till de platser de har erbjudits om gruppboendestad. Kommunen bör hitta en lämplig tomt och påbörja detaljplanarbete för denna, för att ha beredskap när framtida lokalbehovsanalysen visar att behovet är aktuellt.

Utifrån detta revideras det behov som lyfts i kommunens nuvarande lokalförsörjningsplan och som är ett prioriterat uppdrag 2023.

Det finns även ett behov kopplat till de svåraste brukarna, de som vi idag har på kostsamma externa placeringar. Om kommunen kunde tillskapa lämpliga bostäder i en lugn miljö där 2-4 brukare kunde få plats, finns möjlighet att lösa behovet på hemmaplan, vilket skulle vara bättre både för kommunen och brukaren. Detta lyfts som ett nytt behov i detta dokument, med förslag att en behovsanalys förs för ett sådant projekt.

Kommunen klarar i dag att svara upp mot efterfrågan på lägenhet i serviceboendestad. Dock ser vi att det bestånd av serviceboendestäder vi har, då bostäderna är spridda i ett större bestånd av lägenheter skulle vinna på att ersättas av fler lägenheter i trapphusboende. Det är en bostadsform som efterfrågas av brukarna. Ett sådant boende skulle kunna innebära att kommunen kan avveckla platser som i dag ligger utspridda. Utöver det bedöms att det i framtiden (2026/2027) kan komma att finansieras behov av ytterligare en serviceboendestad, då helst i trapphus.

Det hade också varit önskvärt att rikta en serviceboendestad mot de brukare med neuropsykiatriska diagnoser och psykisk sjukdom som tidigare haft SoL beslut, men som nu söker bostad med särskilt service enligt LSS. Denna inriktning bör övervägas när en ny serviceboendestad planeras.

Även dessa behov är lyft i kommunens lokalförsörjningsplan 2023-2035 som ett prioriterat uppdrag, och arbete med en behovsanalys pågår.

3.2 Övriga behov LSS

Utöver detta har äldre- och omsorgsnämnden i tidigare lokalbehovsanalysen lyft följande behov som har lyfts in som uppdrag i kommunens lokalförsörjningsplan

- Mer ändamålsenliga lokaler och fler helgplatser för korttidsvistelse enligt LSS (Prioriterat uppdrag 2023)
- Bättre lokaler för daglig verksamhet
- Lokaler för träffpunkt för personer med funktionsnedsättning

4 Pågående uppdrag

Nedan beskrivs redan kända och pågående uppdrag som identifierats i nämndens underlag från tidigare år och som kommunstyrelsen i samband med antagande av den kommunövergripande anläggnings- och lokalförsörjningsplanen beslutat att arbeta vidare med. Arbetet med de pågående uppdragen samordnas genom den strategiska lokalgruppen och kommunens lokalstrateg.

Fas	Nämnd	Lokal/ Anläggning	Beskrivning
Förstudie	ÄON Även BUN KFN	Bergfotens skola Korttidstillsyn för barn och unga enligt LSS	<p>Förstudien är nära kopplat till förstudien gällande ny skola Stimmet. Då Stimmet förstudie är pausad pågår för tillfället inget arbete koppla till Bergfotens tomställda ytor.</p> <p>Förstudien avser nyttjandet av de lokalytor som blir friställda när Bergfotens förskola, samt kök och matsal avvecklas från Bergfotens skola. Frågeställningen är hur den friställda ytan nyttjas bäst. Förstudien berör även KFN, och ÄON då fritidsgård med korttidstillsyn LSS drivs i anslutning till friställda lokalytor. Behovet behöver klargöras samt beslut kring fortsatt arbete.</p> <p><i>Äldre- och omsorgsförvaltningens kommentar:</i> Lokalerna är inte ändamålsenliga när det gäller tillgänglighet och utrymme för barn som har omfattande behov. Det behöver ses över fler anpassade lokaler för att bedriva korttidstillsyn för den målgruppen.</p>
Förstudie	ÄON Även BUN KFN	Stimmets skola Korttidstillsyn för barn och unga enligt LSS	Förstudien är pausad. I förstudien ingår grundskola F-9, särskola F-9, hall och utemiljö samt eventuellt samordning med ny och eventuell flytt av befintlig, korttidsverksamhet för barn och unga med behov enligt LSS.

Fas	Nämnd	Lokal/ Anläggning	Beskrivning
Genomförande	ÄON Även GVN	Tyresö Gymnasium köket Matleverans till hemtjänsten	Köket på Tyresö gymnasium har dömts ut och en fuktskada gjorde att köket stängdes i början av 2020. Förstudie är genomförd och beslut om att bygga ut köket fattades under 2021. Köket väntas stå klart i slutet av 2023. Beslutet omfattar också utbyggnad av köket med kapacitet för matleverans till hemtjänsten, Björkbacken samt dagverksamheterna och lite extra kapacitet för att täcka upp om något annat kök i kommunen behöver renoveras.
Förstudie	ÄON	Björkbacken /Bondevägen	Eftersom den planerade ombyggnationen av Björkbackens lokaler inte blir av, behöver driften av verksamheten i nuvarande Björkbacken planeras och platser säkerställas till dess att ett nytt boende finns på plats. Förstudie pågår för nytt boende vid Bondevägen. Beroende på vad förstudien kommer fram till kan ytterligare lösningsförslag behöva utredas.
Förstudie	ÄON	Hemtjänstens lokaler Centrum	Administrativa lokaler för insatser i ordinärt boende och hemtjänsten behöver tillkomma i centrumnära läge för att ersätta lokalerna på Björkbacken. Förstudien nytt vård- och omsorgsboende vid Bondevägen utreder möjligheten att inrymma lokaler för hemtjänsten samt parkering för hemtjänstens fordon.
Förstudie	ÄON	Dagverksamhet centrum	I och med att den planerade ombyggnationen av Björkdalen i Björkbackens lokaler inte blir av, kan behov på sikt finnas att hitta en ny lokal hittas i centrumnära läge för att ersätta Björkträffen.
Genomförande	ÄON	Dagverksamhet äldre dementa, Trollbäcken	Lösning är identifierad och beslut finns att lägga verksamheten i Hällebo. Nu pågår arbete med att förnya detaljplanen till att tillåta denna typ av verksamhet. I anslutning till att ny detaljplan är godkänd kan planering för mindre verksamhetsanpassning ske. När dagverksamheten flyttar in lämnar de lokaler vid Regnbågsgatan.
Avslut	ÄON	Gruppboende, Bansjövägen	Gruppboendet öppnade i april 2023 och de första brukarna flyttade in i maj 2023. Uppdraget är genomfört.

5 Kortsiktiga behov

Förvaltningen beskriver nedan de behov av lokaler som identifierats på kort sikt, dessa är angelägna och prioriterade. De kortsiktiga behoven har en tidshorisont som sträcker sig fram till ungefär 2025.

5.1 Behov som redan finns med i kommunens anläggnings- och lokalförsörjningsplanen för 2023-2035

Behov som listas nedan har kommundirektören i samverkan med äldre- och omsorgsnämnden fått i uppdrag att genomföra.⁹

Arbetet med de kortsiktiga behoven samordnas genom den strategiska lokalgruppen och kommunens lokalstrateg. De kortsiktiga behoven är många men resurserna är inte tillräckliga för att påbörja samtliga uppdrag under 2023. **I planen har uppdrag som om möjligt ska prioriteras under 2023 (utöver redan pågående projekt) markerats med fetstil.**

Även om ett behov inte har prioriterats kan förvaltningen påbörja arbetet med fördjupade behovsbeskrivningar. Vissa behov kan påbörjas och genomföras då de är mindre tids- och resurskrävande, även om de inte anges som prioriterat uppdrag nedan.

Fas	Nämnd	Lokal/ Anläggning	Beskrivning
Behov	ÄON	Arbetscentral för hemtjänsten i Trollbäcken	Behovet av lokal för arbetscentral för hemtjänsten i Trollbäcken behöver konkretiseras och värderas inför beslut om förstudie.
Behov	ÄON	Behovsbeskrivning och funktionsprogram	Under den långa planeringsperioden och den befolkningsutveckling som prognosticeras för kommunen finns det behov av fler platser i vård- och omsorgsboenden i kommunen. Behovet bör konkretiseras genom ett mer genomarbetat funktionsprogram där boendekvalitet, verksamhetens effektivitet samt byggnadstekniska, miljömässiga och cirkulära aspekter vägs ihop. I samband med

⁹ KS 2023-01-17, § 3

Fas	Nämnd	Lokal/ Anläggning	Beskrivning
		för vård- och omsorgsboende	funktionsprogrammet bör också driftformer av såväl fastighet som verksamhet belysas. Parallellt med det arbetet ska lämpliga platser för boenden identifieras och planberedskap skapas för att få en så effektiv process som möjligt. Planarbetet för minst en lämplig placering ska initieras omgående.
Behov	ÄON	Funktionsprogram för gruppboendestäder och serviceboendestäder i kommunal regi	Med den befolkningsutveckling som Tyresö har på lång sikt växer behovet av platser i olika grupp- och serviceboendestäder. Behoven bör konkretiseras genom ett mer genomarbetat funktionsprogram där boendekvalitet, verksamhetens effektivitet samt byggnadstekniska, miljömässiga och cirkulära aspekter vägs ihop. I samband med funktionsprogrammet bör också driftformer av såväl fastighet som verksamhet belysas. Parallellt med det arbetet bör lämpliga platser för boenden identifieras och planberedskap skapas för att få en så effektiv process som möjligt.
Behov	ÄON, ASN	Funktionsprogram för boendeformer för personer med sammansatta behov	Myndigheterna inom både äldre- och funktionshinderomsorgsförvaltningen och arbetsmarknad- och socialförvaltningen ser behov av varaktiga boendeformer för personer både över och under 65 år som har sammansatta behov och inte bedöms klara eget boende under överskådlig tid. Behovet behöver konkretiseras och värderas inför beslut om förstudier. Arbetet kan utformas som ett funktionsprogram och bör även omfatta vilka effekter olika drifts- och ägandeformer får för kommunen.
Behov	ÄON	Kontorslokaler myndighet	Ett ökande antal ärenden och ansökningar om hjälp i hemmet innebär att det finns av behov av utökade kontorslokaler då myndigheten behöver rekrytera flera medarbetare. Antalet rum är redan idag för få i förhållande till antal medarbetare. (Behovet ingår i samlade uppdraget om arbetsplatser fram till nytt kommunhus).
Behov	ÄON	Dagverksamhet	I dagsläget finns behov av att utöka med en dagverksamhet för ytterligare 20 personer. På kort sikt planeras en lokallösning för verksamheten i Björkbackens lokaler, men en långsiktig lösning behöver utredas.

Fas	Nämnd	Lokal/ Anläggning	Beskrivning
Behov	ÄON	Gruppboende LSS	Reviderat behov 2023: Utifrån den faktiska tillströmningen av boende till gruppboendestäder bedömer förvaltningen att det finns behov av en till två nya platser per år fram till 2030. I och med öppnandet av Villa Bansjön möter förvaltningen det befintliga behovet. Bedömningen idag är att ett nytt gruppboende med minst sex platser behöver stå klart 2026/2027. För att ha beredskap bör kommunen börja en lämplig tomt och påbörja detaljplanarbete för denna
Behov	ÄON	Serviceboende LSS	Uppdraget är prioriterat 2023 och arbete pågår med en behovsanalys för att beskriva behovet närmare. De bostadsrättslägenheter kommunen har på Bollmoravägen, ca 7 stk, uppfyller inte krav på tillgänglighet. En plan behöver tas fram för att avyttra bostadsrätterna och ersätta dem med hyresrätter i geografisk närhet. När det gäller övriga bostadsrättslägenheter, ca 13 stk, hänvisas till den kommande behovsanalysen. Det samma gäller behovet av nya servicelägenheter. Det behov som redovisades förra året (en ny bostadsenhet på tio servicelägenheter 2023/2024 och ytterligare en liknande enhet 2026/2027) kan vara i överkant.
Behov	ÄON	Försöks- och träningslägenheter	Förvaltningen planerar att utveckla en boendetrappa för ungdomar samt personer som bedöms vara i behov av stöd kring sitt boende under en kortare period för att komma in på bostadsmarknaden. För att möjliggöra detta behöver förvaltningen tillgång till fler försöks- och träningslägenheter.
Behov	ÄON	Korttidsvistelse LSS	Lokalerna för korttidsvistelse LSS är inte ändamålsenliga. Verksamheten bedömer att det finns ett stort och brådskande behov att se över möjligheten att anpassa nuvarande lokal. Alternativt om ett nytt boende för korttidsvistelse ska öppna på annan plats och komplettera nuvarande boende. Ett annat alternativ är att utreda om hela verksamheten ska omlokaliseras till större och mer

Fas	Nämnd	Lokal/ Anläggning	Beskrivning
			ändamålsenlig lokal. En fördjupad behovsanalys är framtagen för att undersöka behovet inom ramen för befintligt bestånd. Om det inte är möjligt blir det aktuellt att starta en förstudie.
Behov	ÄON	Korttidstillsyn LSS	Det finns ett omgående stort behov av att anpassa och utöka lokalerna för förvaltningens korttidstillsyn. De två pausade förstudierna, tomställda ytor på Bergfoten samt Stimmet skola berör korttidstillsynen.
Behov	ÄON	Daglig verksamhet LSS	Befintliga lokaler behöver utökas då behovet ökar kontinuerligt, och anpassas med möjlighet att dela upp utrymmen för personer med särskilt omfattande behov.
Behov	ÄON	Träffpunkt för personer med funktionsnedsättning	Det finns behov av utökade lokaler då efterfrågan är stor. Ett möjligt alternativ är att samnyttja träffpunktslokal för äldre i Trollbäcken.

6 Långsiktiga behov

Förvaltningen beskriver nedan de behov av lokaler som identifierats på lång sikt. Behoven inom detta avsnitt bygger på den långsiktiga befolkningsutvecklingen. En del behov är konkreta men osäkra i när de blir aktuella. Andra är mer kvalitativa och ännu i idéstadiet.

6.1 Behov som redan finns med i kommunens anläggnings- och lokalförsörjningsplanen för 2023-2035

Fas	Nämnd	Lokal/ Anläggning	Beskrivning
Behov	ÄON	Träffpunkt för äldre	På längre sikt säkerställa behovet av träffpunkter i takt med befolkningsutvecklingen.
Behov	ÄON, ASN	Stödboende/ Vård- och omsorgsboende	Samverkansbehov med arbetsmarknads- och socialförvaltningen. Målgrupp äldre personer och yngre med demenssjukdom som dessutom har missbruksproblematik och/eller stadigvarande, långvarig psykiatrisk problematik. Boendeformen innebär personalnärvaro dygnet runt, det behöver också finnas utrymme för gemensamma aktiviteter, samt tillgång till sjuksköterska. Bör vara avskilt beläget från centrum och allmänna kommunikationer, gärna med tillgång till trädgård med möjlighet att odla. Omfattning: 10-15 platser.
Behov	ÄON	Dagverksamhet	Ytterligare en till två dagverksamheter kommer att behövas på längre sikt.
Behov	ÄON	Gruppboende LSS	Efter 2030 är bedömningen att en ny gruppboende behöver tillkomma varje tre till fem år, för att täcka framtida behov. Kommunen bör ha lämpliga tomter i beredskap och bör ta fram detaljplaner för dessa när framtida lokalbehovsanalyser visar att behovet är aktuellt. Alternativt kan gruppboendestäder inplaneras i kommande bostadsprojekt med flerfamiljshus. Äldre- och omsorgsnämnden har beslutat enligt förvaltningens förslag att privat byggande och ägande av fastigheten upphandlas samt att verksamhetsdriften upphandlas för privat drift.
Behov	ÄON	Serviceboende LSS	På sikt planeras flera lägenheter in i nybyggda flerfamiljshus.

Fas	Nämnd	Lokal/ Anläggning	Beskrivning
Behov	ÄON	Vård- och omsorgsboende	Ytterligare ett vård- och omsorgsboende kommer att behövas på längre sikt.
Behov	KS ÄON	Beredskapslager	Ett av kommunens uppdrag i samband med pågående uppbyggnad av civilt försvar är att säkerställa förmågan att upprätthålla samhällsviktiga funktioner under höjd beredskap och krig. Under pandemin etablerades ett beredskapslager för vård- och omsorgsmateriel. Kommunens samlade behov av beredskapslager behöver samordnas och en mer långsiktigt lösning tas fram.